

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ALYTAUS PATAISOS NAMUS IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2022-07-28 Nr. 4D-2022/1-419
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022 balandžio 20 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Kalėjimų departamentas arba KD) ir Alytaus pataisos namų (toliau vadinama ir - Alytaus PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su galimai netinkamu skundo ir prašymų dėl galimybės įsidarbinti nesuteikimo nagrinėjimu (toliau vadinama ir – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, aprašytos šios:

2.1. „Alytaus PN atliekant bausmę, esu gavęs nuobaudą - įmoką į soc. paramos fondą. Tokias nuobaudas esu gavęs dvi. Todėl šiuo metu esu skolingas 79 eur. Taip pat esu gavęs administracinę baudą, žala Alytaus PN 125 eur.“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Dėl šių įsiskolinimų praradau galimybę išeiti anksčiau laiko į laisvę. O baudų aš nesumokėjau, kadangi neturiu pinigų.“

2.3. „Aš į Alytaus PN administraciją kreipiausi apie daugiau nei 1 metus laiko su prašymu gauti darbą. Buvau nurodęs, kad noriu sumokėti skirtas baudas. Mano prašymai buvo atmesti.“

2.4. „Kreipiausi su skundu į Teisingumo ministeriją, Teisingumo ministerija persiuntė skundą Kalėjimų departamentui, o jis - Alytaus PN. Aš gavau atsakymą absurdišką, kad galėsiu susimokėti baudas, kadangi savo paties prašymu buvau įtrauktas į darbinę veiklą. Nors man darbinė veikla buvo leista užsiimti vos 9 val. ir aš gavau tik 5 eur 12 cent.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2022 m. gegužės 5 d. raštu Nr. 4D-2022/1-419/3D-1006 kreipėsi į Alytaus PN, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2022 m. gegužės 20 d. Seimo kontrolierė gavo Alytaus PN 2022 m. gegužės 19 d. raštą Nr. 8-4575; rašte ir jo prieduose pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. „Pareiškėjas kreipėsi į įstaigos administraciją su prašymais įsidarbinti. Pridedame Pareiškėjo kreipimūsi kopijas“;

4.2. „Informuojame, kad pareiškėjui buvo atsakyta į kreipimusis dėl įsidarbinimo. Pridedame Pranešimų dėl įdarbinimo (įtraukimo i darbinę veiklą) kopijas“;

4.3. „Informuojame, kad pagal Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 1 dalies (už bausmės atlikimo režimo reikalavimų pažeidimą nuteistiesiems gali būti skiriamos nuobaudos) 4 punktą, nuteistasis X [...] turi paskirtas vienos bazinės socialinės išmokos dydžio įmokas į socialinės paramos nuteistiesiems fondą: pagal 2020-12-29 nutarimą Nr. 49-1983 - 39,00 Eur. ir pagal 2021-01-06 nutarimą Nr. 49-26 - 40,00 Eur. Nuobaudų nuteistasis 2022-05-19 dienai nesusimokėjęs. Pridedame nutarimus dėl nubaudimo.

Taip pat nuteistojo atžvilgiu buvo priimtas sprendimas ir paskirtas Nutarimas administracinio nusižengimo byloje, paskirta bauda 30 EUR. Nuteistasis 2022-05-19 dienai baudos nesusimokėjęs."

4.4. „Nuteistasis X 2022 metų kovo mėnesį buvo įtrauktas į darbinę veiklą. Už atliktus darbus mokama pinigine išmoka. Piniginė išmoka apskaičiuojama pagal valandinio atlygio dydį ($4,47\text{eur} \times \text{iš koeficiento } 0,34 = 1,5198\text{ Eur už valandą}$). Per kovo mėnesį nuteistasis dirbo 6 valandas ($6\text{ val.} \times 1,5198 = 9,12\text{ Eur}$). Pagal Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 133 straipsnio 1 dalį iš darbinėje veikloje dalyvaujančiam nuteistajam priskaičiuotų piniginių išmokų pataisos įstaiga atskaito dešimt procentų į nuteistojo neliečiamą asmeninės sąskaitos dalį ($9,12 \times 10\% = 0,91\text{ Eur}$), iš likusios pinigines išmokos sumos atskaitoma pagal vykdomuosius raštus ir kitus vykdomuosius dokumentus. Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka ($9,12 - 0,91 = 8,21 \times (30\% \text{ pagal turimus vykdomuosius raštus}) = 2,46\text{ Eur}$). Į asmeninę sąskaitą pervesta 5,75 Eur."

5. Seimo kontrolierė 2022 m. gegužės 5 d. raštu Nr. 4D-2022/1-419/3D-1007 kreipėsi į KD, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2022 m. gegužės 11 d. Seimo kontrolierė gavo KD 2022 m. gegužės 11 d. raštą Nr. 1S-1776; rašte ir jo prieduose pateikta toliau nurodyta informacija:

5.1. „2022-03-10 Kalėjų departamente gautas Pareiškėjo skundas, persiustas iš Teisingumo ministerijos [...] (pareiškėjo skundo kopija pridedama).“

5.2. „[...] Kalėjų departamentas minėto skundo nenagrinėjo, kadangi, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 12 dalies nuostatomis persiuntė jį nagrinėti Alytaus PN direktoriui 2022-03-15 raštu (reg. Nr. 2S-664), kurio kopija pateikta Pareiškėjui (kopija pridedama). Alytaus PN atsakė pareiškėjui 2022-03-28 raštu Nr. 363-858 (atsakymo kopija pridedama).“

Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos teisės aktai

6. Viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAI):

- 3 straipsnis. *Viešojo administravimo principai* – „5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 12) subsidarumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami žemiausiu efektyvumą galinčiu užtikrinti viešojo administravimo sistemos lygmeniu; [...]“;

- 10 straipsnis. *Administracinių sprendimų priėmimas* – „4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo

dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys.[...]“;

- *11 straipsnis. Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas* – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.[...]; 3. Prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno ar valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens sprendimu gali būti nenagrinėjamas, jeigu: 1) nėra galimybės prašymą ar skundą teikiantį asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą; 2) jis grindžiamas akivaizdžiai tikrovės neatitinkančiais faktais arba jeigu jo turinys nekonkretus ir nesuprantamas ir dėl to viešojo administravimo subjektas negali tokio prašymo ar skundo išnagrinėti; 3) paaiškėja, kad dėl to paties klausimo atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą; 4) paaiškėja, kad skundą dėl to paties klausimo pradėjo nagrinėti išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija ar teismas; 5) nuo skunde nurodytų pažeidimų paaiškėjimo asmeniui dienos iki skundo padavimo dienos yra praėję daugiau kaip 6 mėnesiai; 6) prašymas ar skundas viešojo administravimo subjektui pateiktas ne pagal kompetenciją. 4. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. Jeigu nėra kito viešojo administravimo subjekto, kuriam galėtų būti perduotas nagrinėti pagal kompetenciją prašymas ar skundas, viešojo administravimo subjektas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos apie tai praneša asmeniui, paaiškindamas jo prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis.“

7. Bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK) (redakcija galiojusi iki 2021-12-31):

- *125 straipsnis. Nuteistųjų įtraukimas į darbą* - „1. Kiekvienas laisvės atėmimo bausmę atliekantis nuteistasis privalo dirbti, jeigu jam darbą siūlo pataisos įstaigos administracija. Pataisos įstaigos administracija privalo užtikrinti, kad nuteistieji būtų įtraukiami į darbą atsižvelgiant į jų darbingumą ir, kiek galima, į turimą specialybę.“

- *126 straipsnis. Nuteistųjų teisė užsiimti individualia darbine, kūrybine ar kitokia veikla* - „1. Nuteistiesiems, išskyrus laisvės atėmimo bausmę atliekančius pataisos įstaigose drausmės grupės laikymo sąlygomis, kurie to pageidauja, gali būti sudaromos sąlygos užsiimti individualia darbine, kūrybine ar kitokia veikla. Ši veikla leidžiama laisvu nuo darbo pataisos įstaigoje metu. 2. Pataisos įstaigos direktorius turi teisę leisti nuteistiesiems individualia darbine, kūrybine ir kitokia veikla užsiimti ir vietoj darbo pataisos įstaigoje. 3. Nuteistųjų individualios darbinės, kūrybinės ir kitokios veiklos tvarką, taip pat šios veiklos rūšis, kuriomis nuteistiesiems draudžiama užsiimti, nustato Pataisos įstaigos vidaus tvarkos taisyklės.“

- *131 straipsnis. Nuteistųjų darbo apmokėjimas* - „1. Nuteistųjų darbas apmokamas pagal jo kiekį ir kokybę Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka. 2. Į stropiai dirbančių nuteistųjų, kurie atlieka bausmę pataisos namuose lengvosios bei paprastosios grupių laikymo sąlygomis ir kalėjimuose paprastosios grupės laikymo sąlygomis, asmeninę sąskaitą turi būti įrašoma, nepaisant visų išskaitų, ne mažiau kaip dvidešimt procentų, o į nuteistųjų neįgaliųjų, kuriems nustatytas 0–40 procentų darbingumo lygis arba didelių ar vidutinių specialiųjų poreikių lygis, ir ribotai pakaltinamų nuteistųjų asmeninę sąskaitą – ne mažiau kaip trisdešimt procentų jiems per mėnesį priskaičiuoto darbo užmokesčio.[...]

- *183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas* – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės

atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui. [...]“

(redakcija galiojanti nuo 2022-01-01):

- 125 straipsnis. *Nuteistųjų užimtumo tikslas* – „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų užimtumo tikslas – mažinti neigiamą kalinimo įtaką, suteikti galimybę nuteistiesiems įgyti žinių, įgūdžių ir kvalifikacijų, kurios padėtų jiems lengviau integruotis į visuomenę išėjus iš pataisos įstaigos“;

- 126 straipsnis. *Nuteistųjų užimtumo formos* – „1. Laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems šio Kodekso nustatyta tvarka ir sąlygomis sudaromos galimybės užsiimti prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla. 2. Nuteistųjų užimtumo prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla formos: 1) darbinė veikla; 2) darbas už pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijos ribų; 3) bendrasis ugdymas, profesinis mokymas, aukštasis mokslas; 4) individuali veikla; 5) dalyvavimas kultūrinėje, švietėjiškoje, sporto veikloje“;

- 127 straipsnis. *Nuteistųjų užimtumo organizavimas* – „1. Organizuodama nuteistųjų užimtumą, pataisos įstaigos administracija privalo siekti, kad kiekvienas nuteistasis, išskyrus šio Kodekso 142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą atliekančius nuteistuosius, ne mažiau kaip aštuonias valandas per parą užsiimtų šio Kodekso 126 straipsnio 2 dalyje nurodytų formų veikla.

2. Pataisos įstaiga, organizuodama nuteistųjų užimtumą:

1) privalo siekti, kad visiems darbine veikla galintiems užsiimti nuteistiesiems būtų pasiūlyta įsitraukti, kiek tai įmanoma, į jų įgytą profesiją ar specialybę, turimus darbo įgūdžius, darbo patirtį ar kvalifikaciją atitinkančią veiklą;

2) bendradarbiauja su fiziniais ar juridiniais asmenimis ir su jais sudaro sutartis dėl nuteistųjų užimtumo darbine veikla ar kitų šio Kodekso 126 straipsnio 2 dalyje nurodytų formų veikla pataisos įstaigos teritorijoje ar už jos ribų;

3) konsultuoja nuteistuosius, siekdama padidinti jų motyvaciją savarankiškai įsidarbinti už pataisos įstaigos arba nuteistųjų užimtumą darbine veikla organizuojančios įstaigos teritorijos ribų, pradėti ar tęsti mokymąsi bendrojo ugdymo, profesinėje ar aukštojoje mokykloje;

4) ieško darbo vietų arba teikia praktinę pagalbą savarankiškai darbo vietų, esančių už pataisos įstaigos arba nuteistųjų užimtumą darbine veikla organizuojančios įstaigos teritorijos ribų, ieškantiems nuteistiesiems, tarpininkauja jiems įsidarbinant;

5) padeda nuteistiesiems įsigyti jų individualiai veiklai reikalingų priemonių ir realizuoti vykdant šią veiklą sukurtus gaminius;

6) organizuoja kultūrinius, švietėjiškus ir sporto renginius.

3. Kalėjimų departamento direktoriaus nustatyta tvarka pataisos įstaiga sudaro sąlygas nuteistiesiems, neturintiems teisės be sargybos arba palydos išvykti už pataisos įstaigos teritorijos ribų, mokytis profesinio mokymo įstaigoje ar nuotoliniu būdu studijuoti aukštojoje mokykloje.“;

- 130 straipsnis. *Nuteistųjų įtraukimo į užimtumą darbine veikla tvarka* – „1. Kiekvienas laisvės atėmimo bausmę atliekantis nuteistasis, nedirbantis darbo už pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijos ribų, privalo užsiimti pataisos įstaigos pasiūlyta darbine veikla ir taip prisidėti prie jo išlaikymo pataisos įstaigoje sąnaudų sumažinimo. Nuteistųjų įtraukimo į darbinę veiklą tvarką nustato Kalėjimų departamento direktorius.[...]; 6. Drausmės grupės sąlygomis laikomi nuteistieji darbine veikla užsiima tik pataisos įstaigos teritorijoje“;

-133 straipsnis. *Išskaitos iš nuteistųjų piniginių išmokų* - „1. Iš darbinėje veikloje

dalyvaujančiam nuteistajam priskaičiuotų piniginių išmokų pataisos įstaiga atskaito dešimt procentų į nuteistojo neliečiamą asmeninės sąskaitos dalį, kurios naudoti nuteistasis neturi teisės. Ypatingais atvejais bausmės atlikimo metu pataisos įstaigos direktoriaus arba jį pavaduojančio pareigūno leidimu nuteistasis gali panaudoti pinigus, turimus neliečiamoje asmeninės sąskaitos dalyje. Likusi nuteistojo neliečiamos asmeninės sąskaitos dalyje sukaupta pinigų suma nuteistajam išduodama jį paleidžiant iš pataisos įstaigos arba nuteistojo prašymu pervedama į jo nurodytą asmeninę sąskaitą, kai jis perkeliamas į atvirą koloniją ar pusiaukelės namus.2. Atlikus šio straipsnio 1 dalyje nustatytas išskaitas, iš likusios piniginių išmokos sumos atskaitoma pagal vykdomuosius raštus ir kitus vykdomuosius dokumentus Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.3. Išlaikymas nepilnamečiams vaikams ir bausmės atlikimo metu valstybei padarytos žalos atlyginimas skaičiuojami nuo visos nuteistajam priskaičiuotos piniginių išmokos ir visų kitų rūšių pajamų sumos, kurie atskaitomi iki atliekant išskaitą į nuteistojo neliečiamą asmeninės sąskaitos dalį.“

- 183 straipsnis. *Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas* – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui. [...]“

8. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės), aktualios nuostatos:

„42. Į prašymą ar skundą paprastai atsakoma tokiu būdu, koku buvo pateiktas prašymas ar skundas. [...]“

[...]

45. Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį:

45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualių klausimų atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma Viešojo administravimo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka.

[...]

47. Atsakyme į prašymą ar skundą arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo turi būti informuojamas apie tokio atsakymo ar pranešimo apskundimo tvarką, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsniu, nurodant konkrečios institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.“

9. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatuose, patvirtintuose teisingumo ministro 2012 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 1R-58, nustatyta:

„8.31. nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus, skundus ir pranešimus, priskirtinus Kalėjimų departamento kompetencijai; [...]“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

10. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A502-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Tyrimo išvados

11. Pareiškėjas Skunde rašo, jog ne vieną kartą (nuo 2021 m. rugpjūčio iki 2022 m. gegužės mėn. pateikti 6 prašymai) kreipėsi į Alytaus PN administraciją dėl darbo, nes norėtų susimokėti jam skirtas baudas, bet darbinės veiklos per visą laikotarpį buvo skirta tik vieną dieną 6 val.

Pareiškėjas pateikė skundą Teisingumo ministerijai, kuri jį persiuntė KD, o KD - Alytaus PN nagrinėti pagal kompetenciją.

12. Nagrinėdami pareiškėjų skundus, Alytaus PN, kaip viešojo administravimo subjektas, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų, įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo principų, išsamumo principo, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; atsakymas pareiškėjui turi būti pateiktas per teisės aktuose nustatytus terminus.

Vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, institucija, gavusi prašymą, turi jį išnagrinėti ir pateikti atsakymą pagal jo turinį bei per teisės aktuose nustatytą terminą.

13. Pareiškėjas su prašymais (2021-08-11 Nr. 330/1228, 2021-05-03 Nr. 53/399, 2021-10-05, Nr. 330/1606, 2021-12-02 Nr. 330/2017, 2022-01-11 Nr. 330/76, 2022-02-23 Nr. 69/1436) kreipėsi į Alytaus PN dėl galimybės dirbti. Alytaus PN atsakymų į prašymus nepateikė, bet perdavė jo prašymus „Alytaus pataisos namų nuteistųjų įtraukimo į darbinę veiklą komisijai“ (toliau vadinama

ir - Komisija). Alytaus PN administracija pateikė Pareiškėjui susipažinti Komisijos pranešimus dėl įtraukimo į darbinę veiklą, kuriuose priimti Komisijos sprendimai - neįtraukti Pareiškėjo į darbinę veiklą, nes nėra laisvų etatų. Su minėtais pranešimais Pareiškėjas supažindintas pasirašytinai.

Pažymėtina, jog nuteistųjų užimtumo tikslas yra mažinti neigiamą kalinimo įtaką, suteikti galimybę nuteistiesiems įgyti žinių, įgūdžių ir kvalifikacijų, kurios padėtų jiems lengviau integruotis į visuomenę išėjus iš pataisos įstaigos.

Pagal BVK nustatytą reglamentavimą (BVK redakcija galiojusi iki 2022-01-01) kiekvienas laisvės atėmimo bausmę atliekantis nuteistasis privalo dirbti, jeigu jam darbą siūlo pataisos įstaigos administracija. Pataisos įstaigos administracija privalo užtikrinti, kad nuteistieji būtų įtraukiami į darbą atsižvelgiant į jų darbingumą ir, kiek galima, į turimą specialybę.

Atsižvelgiant į minėtas teisės akto nuostatas, bei vertinant Alytaus PN administracijos veiksmus Pareiškėjui kreipusis su prašymais dėl galimybės įsidarbinti (2021-08-11 Nr. 330/1228, 2021-05-03 Nr. 53/399, 2021-10-05, Nr. 330/1606, 2021-12-02 Nr. 330/2017), konstatuotina, kad per daugiau nei pusės metų laikotarpį administracija neužtikrino, kad jis būtų įtrauktas į darbinę veiklą, visi sprendimai dėl Pareiškėjo prašymų buvo grindžiami tik laisvų etatų trūkumu.

Pagal BVK 127 straipsnio nuostatas (BVK redakcija galiojanti nuo 2022-01-01) pataisos įstaiga, organizuodama nuteistųjų užimtumą privalo siekti, kad visiems darbine veikla galintiems užsiimti nuteistiesiems būtų pasiūlyta įsitraukti, kiek tai įmanoma, į jų įgytą profesiją ar specialybę, turimus darbo įgūdžius, darbo patirtį ar kvalifikaciją atitinkančią veiklą; pataisos įstaiga taip pat yra įpareigota bendradarbiauti su fiziniais ar juridiniais asmenimis, su jais sudaryti sutartis dėl nuteistųjų užimtumo darbine veikla ar kitų lestinų formų veikla pataisos įstaigos teritorijoje ar už jos ribų, konsultuoti nuteistuosius, siekdama padidinti jų motyvaciją savarankiškai įsidarbinti už pataisos įstaigos arba nuteistųjų užimtumą darbine veikla organizuojančios įstaigos teritorijos ribų, ieškoti darbo vietų arba teikti praktinę pagalbą savarankiškai darbo vietų, esančių už pataisos įstaigos arba nuteistųjų užimtumą darbine veikla organizuojančios įstaigos teritorijos ribų, ieškantiems nuteistiesiems, tarpininkauti jiems įsidarbinant.

Iš Seimo kontrolierei pateiktos informacijos darytina išvada, kad Pareiškėjui pateikus kreipimusis (2022-01-11 Nr. 330/76, 2022-02-23 Nr. 69/1436) Alytaus PN administracija neteikė Pareiškėjui jokių pasiūlymų dėl įsitraukimo į jo įgytą profesiją, turimus darbo įgūdžius, darbo patirtį ar kvalifikaciją atitinkančią veiklą, neteikė konsultacijų, ką Pareiškėjas turėtų daryti ir kaip elgtis, kad padidėtų įsidarbinimo galimybės ir pan. Komisijos priimti sprendimai dėl pirmiau nurodytų kreipimųsi buvo grindžiami tik darbo vietų trūkumu, nevykdant BVK 127 straipsnio 2 dalyje nustatytų reikalavimų.

Iš to darytina išvada, kad Alytaus PN administracija neorganizavo Pareiškėjo užimtumo ir tuo pačiu nepadėjo Pareiškėjui įsidarbinti, kad jis, be kitų galimybių, turėtų ir galimybę susimokėti pinigines baudas.

14. Alytaus PN administracija į Pareiškėjo teiktus prašymus įsidarbinti nepateikė jam jokio atsakymo, tik perdavė jo prašymus Komisijai, kuri po posėdžių pateikdavo Pareiškėjui pranešimus neįtraukti į darbinę veiklą pasirašytinai susipažinti. Daugiau nei per pusę metų Pareiškėjui darbine veikla užsiimti buvo pasiūlyta tik 6 val.

Teisės aktuose nustatyta, kad į Pareiškėjo prašymą institucija turi atsakyti tokiu būdu, koku buvo pateiktas prašymas, šiuo konkrečiu atveju – raštu, atsižvelgdama į jo turinį: į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant administracinę paslaugą arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualiu klausimu atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti (šios pažymos 8 punktas).

Įvertinus Skundo tyrimo metu surinktą informaciją konstatuotina, kad Alytaus PN administracija nepateikė atsakymų į Pareiškėjo prašymus, nesiėmė tinkamų veiksmų, kad paaiškintų Pareiškėjui dėl jo įsidarbinimo galimybių; nepadėjo Pareiškėjui spręsti su darbine veikla bei galimybe

sumokėti paskirtas baudas susijusios problemos.

15. Alytaus PN pareigūnai savo veikloje, be kitų principų, turi laikytis ir gero administravimo principo. Seimo kontrolierė atkreipia pareigūnų dėmesį į tai, kad asmenims, atliekantiems laisvės atėmimo bausmę, tampa ypatingai svarbu, kad pareigūnai, esantys greta ir padedantys siekti bausmės vykdymo tikslų, veiktų pagal gero administravimo principą – *padėtu spręsti kylančias problemas, elgtųsi rūpestingai*.

LVAT savo praktikoje yra pasisakęs, kad įstatymo viršenybės ir objektyvumo principai lemia viešojo administravimo subjekto pareigą priimant sprendimus veikti pagal teisės aktuose jiems nustatytas teises ir pareigas bei savo sprendimą pagrįsti tokiu būdu, jog nekiltų abejonų dėl šio sprendimo rezultato.

Alytaus PN administracija į 2022-03-04 Pareiškėjo skundą, persiūtą iš KD (2022-03-15 reg. Nr. 7-3011) pateikė 2022-03-28 atsakymą Nr. 363-858, kuriame paaiškino, kokias ir už kokius pažeidimus Pareiškėjas turi nuobaudas, jų apskundimo tvarką, nurodė, kad baudas Pareiškėjas gali susimokėti, kadangi gaus pajamas užsiimdamas darbine veikla, į kurią buvo įtrauktas Alytaus PN direktoriaus 2022-03-01 įsakymu Nr. 2-341 "Dėl nuteistųjų įtraukimo į darbinę veiklą". Nors Pareiškėjas įdarbintas buvo, tačiau, kaip nurodė Alytaus PN administracija, per visą mėnesį tik 6 val., todėl akivaizdu, kad įsidarbinus tik tokiam trumpam laikotarpiui, baudų susimokėti neįmanoma.

Seimo kontrolierė tokį Alytaus PN atsakymą vertina kaip neišsamų – pateikta informacija apie nuobaudas nebuvo aktuali Pareiškėjui (suėjęs senaties terminas joms apskūsti), atsakyme nepasiūlė nieko konkretaus, kaip padėti Pareiškėjui spręsti susidariusią situaciją dėl poreikio dirbti ir galimybės sumokėti paskirtas baudas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundas dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundą dėl galimybės dirbti sudarymo, kad Pareiškėjas galėtų sumokėti paskirtas pinigines baudas, yra **pagrįstas**.

16. Pareiškėjas 2022 m. kovo 4 d. skundu kreipėsi į Teisingumo ministeriją, prašydamas spręsti susidariusią problemą dėl to, kad daugiau nei pusę metų Alytaus PN nuolat teikia prašymus dėl įdarbinimo galimybių, tačiau jokio darbo Alytaus PN jam nepasiūlo. Jis negali susimokėti baudų, todėl yra laikomas drausmės grupėje.

Viešojo administravimo subjektai (įskaitant Kalėjimų departamentą ir Alytaus PN), be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų (šios pažymos 6 punktas). Vienas iš viešojo administravimo principų yra subsidiarumo principas. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami žemiausiu efektyvumą galinčiu užtikrinti viešojo administravimo sistemos lygmeniu.

Vadovaujantis BVK nuostatomis, viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui.

Teisingumo ministerija Pareiškėjo skundą 2022-03-09 raštu Nr. (1.23Mr)7R-1224 persiuntė nagrinėti Kalėjimų departamentui, Kalėjimų departamentas 2022-03-15 raštu Nr. 2S-664 – Alytaus PN direktoriui, nagrinėti pagal kompetenciją.

Pagal BVK 183 straipsnio nuostatas laisvės atėmimo įstaigų pareigūnų veiksmai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos vadovui. Skundo tyrimo metu nebuvo gauta duomenų apie tai, kad Pareiškėjo skunde aprašytos aplinkybės būtų buvusios nagrinėtos Alytaus PN direktoriaus.

Taigi darytina išvada, kad Kalėjimų departamentas, veikdamas pagal subsidiarumo principą

bei laikydamasis BVK 183 straipsnio 1 dalyje nustatyto reikalavimo (pataisos įstaigų pareigūnų sprendimus pirmiausia skūsti įstaigos vadovui), Pareiškėjo kreipimāsi pagrįstai persiuntė Pravieniškių PN direktoriui nagrinėti ir teisės aktų reikalavimų nepažeidė.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Pareiškėjo Skundo dalis dėl Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmų, galimai nepagrįstai persiūnciant jo 2022-03-04 skundą nagrinėti Alytaus PN, **atmestina**.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

17. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia:

X skundą dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su netinkamu skundo ir prašymų dėl galimybės įsidarbinti nesuteikimo, kad būtų galima susimokėti paskirtas pinigines baudas, nagrinėjimu, pripažinti **pagrįstu**.

18. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia:

X skundą dėl Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), nenagrinėjant jo skundo ir jį persiūnciant, **atmesti**.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

19. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, **Alytaus pataisos namų direktoriui** rekomenduojama:

19.1. imtis veiksmų, numatytų BVK 127 straipsnyje ir sudaryti realias galimybes Pareiškėjui įsidarbinti ir taip sumokėti pinigines baudas;

19.2. imtis priemonių, kad atsakymai į nuteistųjų kreipimusis būtų pateikiami Taisyklėse nustatyta tvarka.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į **Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.

Seimo kontrolierę Eriką Leonaitę pavaduojanti
Seimo kontrolierė

Milda Vainiūtė